

طراحی حروف آکادمیک

« عبدالرضا چارئی

Academic letter design (typeface design)

Abdolreza Chareie

فارسی و لاتین را فراهم نمود. طراحی حروف نوین از حروف و کلمات مدونی نظیر کوفی، بنایی یا اقلام سته (محقق، ریحان، توفیق، رفاع، نسخ و ثلث) ساخته شد.

نخستین حروف سربی با نام «میانی» در بازار مصرف خودنمایی نمودند و با کاربردی متفاوت در تیترا روزنامه‌ها نام «تیترا» را به کاربران ارائه نمود و این خود سرمنشأ طراحی حروف دیگری نظیر «ترافیک، هما، سمت و ...» گردید.

ذکر این نکته قابل توجه است که قبل از ورود به امر آموزش طراحی حروف آکادمیک رشته تحصیلی ارتباط تصویری (گرافیک) را باید مورد ارزیابی قرار داد و سرفصل درس تخصصی این رشته را مورد بررسی و تحقیق قرار داد. در دانشگاه‌های هنری رشته گرافیک با چهار درس خوشنویسی و طراحی حروف (خوشنویسی ۱ تا ۴) با موضوعهای توجه به سنت و اجرای کاربردی آن در گرافیک، توجه به معنا و تصویر کاربردهای تکنولوژیک و سرانجام طراحی حروف مناسب به موقعیت روز تدریس می‌شود که در این میان سلیقه مدرس را نمی‌توان نادیده گرفت، اما بطور مشترک در اکثر دانشگاه‌های هنری ایران و جهان مواد اولیه، حروف هستند که با موضوعها و کاربردهای خاص طراحی

توجه به الفبای مکتوب در جهان به صورت رمز، نماد و قراردادی از یک سو، هجوم واژه‌ها و اصطلاحات فرنگی از سوی دیگر بر فرهنگ و الفبای مکتوب فارسی، امر آموزش طراحی حروف در دانشگاه را متوجه تدوین، حک و اصلاح اساسی در زمینه‌ی خوشنویسی و طراحی حروف فارسی نموده و در پاره‌ای از موارد همگام با جهانی شدن به ارائه طراحی حروف لاتین نیز می‌پردازد.

توجه به اصالت و سنت خوشنویسی ایرانی در طراحی حروف فارسی می‌تواند موضوعی بومی، اقلیمی، وطنی و در یک کلام مربوط به خانواده ایرانی باشد، از این رو، مدارس، انجمن‌ها و مکتب‌خانه‌ها در قرن‌های گذشته از طریق مشق کتابتی و مشق نظری انتقال فرهنگ خوشنویسی را همراه با ارائه آثار عملی به نسل‌های بعد ارمغان و هدیه داده‌اند. ظهور تکنولوژی با تولید دستگاههای پیشرفته مکانیکی، الکترونیکی موجبات تولید طراحی حروف و اساساً فونت

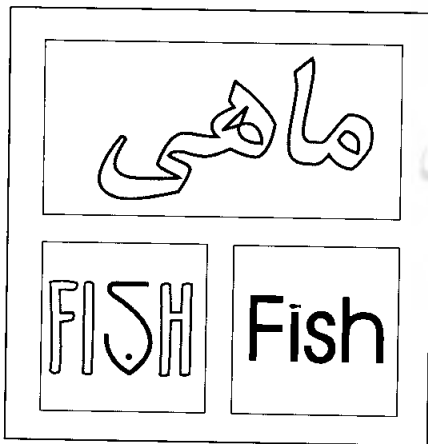

ترکیب نوشتار عربی یا فارسی در شکل درنا

دانشگاه هنر رضی فقه و روحانی نیمم سراج عم حج سبک

استاد عبدالرضا جارفی ▲

▲ ایجاد تصویر در «ه» واژه ماهی، یک نوع حساسیت و توجه خاص بر کلمه ماهی را در بیننده به وجود می‌آورد.

می‌شوند و یا در ترکیب و معنا با تصویر پیوند زده می‌شوند اما هر چه که باشد از یک سیستم مشترک «کاربرد حروف» برخوردارند. در اینجا سعی دارم گوشه‌ای از آموزش طراحی حروف و نحوه آموزش را طی ده سال در دانشگاه‌های ایران، به نظر مخاطبین برسانم. طراحی حروف برای موضوع خاص (خط معنا و خط تصویر)

نوع اجرا می‌باشد. منظور از نوع اجرا سه حالت: الف) خطی یا «light, line» ب) سیلوئت یا سیاه مطلق بدون کادر ج) نگاتیو در کادر سیاه

جالب است بدانید، در مراحل اول طراحی رنگ موضوعی نیست که جذابیت را به وجود آورد، بلکه نوع فکر کردن (ایده) حائز اهمیت بوده و در درجه اول قرار دارد. در تصویر دو حالت از موارد ذکر شده را ملاحظه می‌کنید، در بعضی مواقع می‌تواند بصورت تلفیقی ارائه گردد که در فرنگی به آن «لوگو میکست» گفته می‌شود اما به هر حال حساسیت بخشی به معنا از طریق تصویر در واژه ماهی مخاطب را جلب می‌نماید.

طراحی «Moving type» خط، حرکت، خلاقیت

با طرح و عنوان یک واژه در چند مرحله می‌توان یک نوع حساسیت در طراحی حروف با کاربردهای خاص به وجود آورد. بطور مثال صفحه‌ی موبایل، مانیتور رایانه و یا طراحی وب سایت از زمینه‌های کاری طراحی حروف Moving type هستند. در واژه تکامل به زبان و الفبای فارسی به وضوح نحوه شکل‌گیری کلمه تکامل مشخصه این مدعاست که از طریق Moving type می‌تواند در طراحی حروف نوآوری پدید آورد و طی چند مرحله

در این نحوه از آموزش دانشجوی می‌تواند از حروف و کلمات آماده شده (تدوین شده) و یا حروف و کلمات آزاد (با دست) استفاده نماید. مشروط بر اینکه قواعد کلی (Grid) گرید (پایه کار) و ترصیف (رعایت کرسی حروف) را دگرگون ننماید.

مثلاً در طراحی عنوان و یا واژه «ماهی» دانشجوی می‌تواند به هر شکل ممکن راجع به ماهی فکر کند اما شرط آن این است که تصویر ماهی را در کارهایش داشته باشد. آزادی عمل برای انتخاب زبان طراحی در اختیار دانشجوی گذاشته می‌شود، در پاره‌ای از موارد نیز از دانشجوی خواسته می‌شود تنها با یک زبان وارد موضوع طراحی حروف به عنوان خط معنا و خط تصویر گردد. بطور مثال کلمه ماهی با زبان و الفبای فارسی و ایجاد تصویر در «ه» واژه ماهی، یک نوع حساسیت و توجه خاص بر کلمه ماهی را در بیننده به وجود می‌آورد که جذابیت خاصی را به دنبال خواهد داشت، از شرایط این نحوه طراحی، اجرای دقیق و

مخاطب را متوجه یک پیام خاص نماید، لازم به ذکر است این نحوه اجرای کار در سایر مقوله‌های گرافیک می‌تواند مطرح شود که طراحی حروف به لحاظ بار دانش و نحوه خواندن کمی سخت‌تر و مشکل‌تر از سایر پدیده‌های گرافیک خود را نشان می‌دهد.

در تصویر چند مرحله‌ای (Moving type) واژه Peace به معنای صلح، ضمن نقد منفی طراح سعی می‌کند امنیت جهانی را با واقعیت‌های موجود بسنجد و سرانجام صلح پایدار را در جنگی ناخواسته نشان دهد و نوعی نگاه معترضانه به موضوع داشته باشد.

ترکیب بندی واژه‌ها از طریق خط، معنا، تصویر

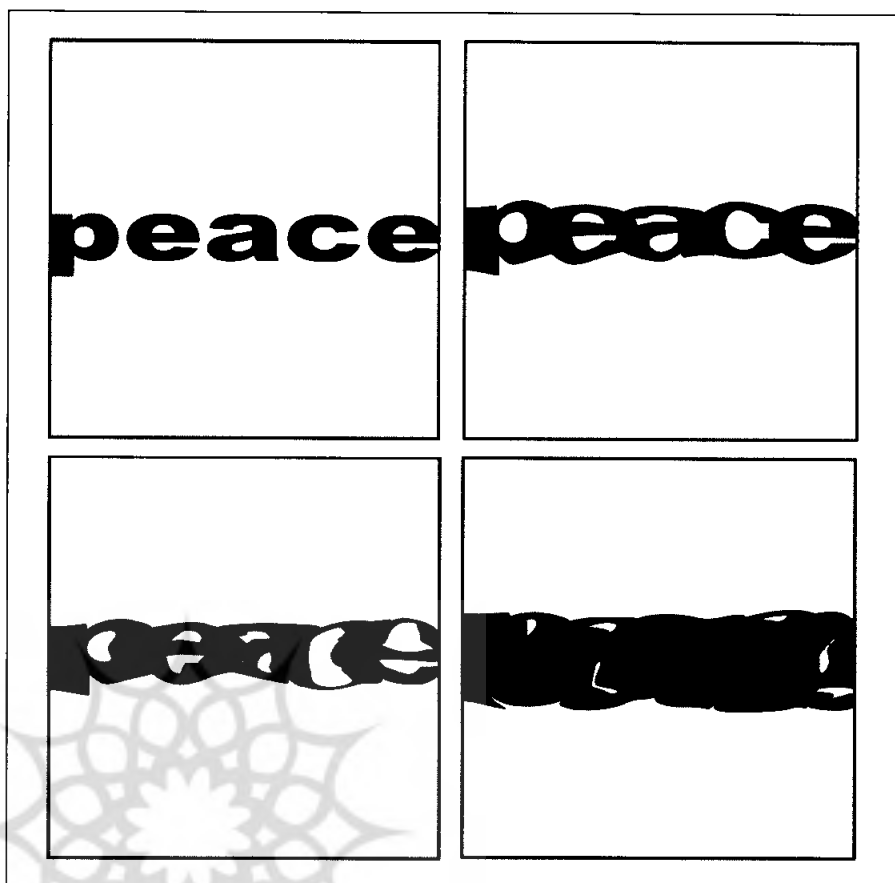
یکی از متداولترین کاربردهای خط، معنا، تصویر در نحوه ترکیب بندی واژه‌ها بسته به ضرورت اجرای آن است. تایپوگرافی در میوهی سیب با الفبای فرنگی و یا ترکیب نوشتار عربی یا فارسی در اشکالی مانند مرغابی و درنا از نمونه‌های برخورد اولیه در طراحی یک ترکیب بندی تصویری می‌باشد. توجه به سنت خوشنویسی ایرانی به ویژه در بخش سیاه مشق نویسی در قرون گذشته موجب شده است این نحوه ترکیب حروف و کلمات ردپایی از تکنولوژی امروزی از خود به جای گذارد که گاه بصورت محصور در اشکال، انسان، حیوان، میوه و غیره بوده و گاه بصورت نقاشی خط و ترکیب تایپوگرافی طراحی شده است.

ترکیب بندی: خط، معنا و تصویر با نگاه مدرن

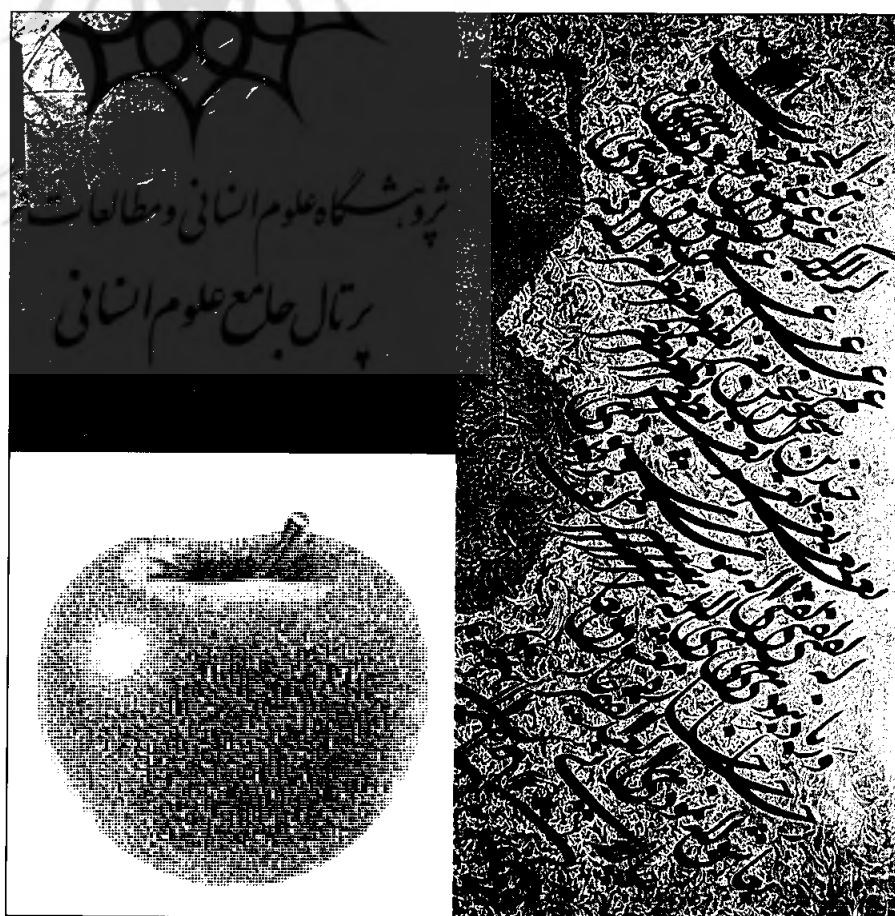
واژه کلاغ در ترکیب بندی: صدا و آوا و اطراق در بلندی و ارتفاع و دسته جمعی روی سیم برق بیابان و خیابان در واقع یک نوع کارآرایی و فعل پرنده‌ای به نام کلاغ است که می‌تواند یکی از کاربردهای خط را به عنوان تایپوگرافی امروزی ایران مطرح نماید. اما رسیدن به واژه کلاغ بصورت مفرد و ارائه تصویری آن برای یک آتلیه گرافیک (طراح بهنام چارثی) موضوعی است که می‌توان از

طریق مطالعه، ترکیب بندی و اجرای واژه کلاغ حاصل شود. در این نوع تمرینات می‌توانیم صد واژه را روی کاغذ نوشته و با مطالعه هر یک از واژه‌ها فعل و انجام کار را مورد بررسی قرار دهیم. در کتاب تایپوگرافی از منظر معنا که در انتشارات رسم در دست تهیه است به تعداد فراوانی از این ترکیب بندی اشاره شده است که همه حاصل تدریسی است که طی ۱۰ سال در دانشکده‌های هنری ایران بوده است. ■ (آموزش ادامه دارد)

► تصویر چند مرحله‌ای (Moving type) واژه Peace

► تایپوگرافی در میوه‌ی سیب با الفبای فرنکی